Dumitru BORȚUN, Şcoala Națională de Studii Politice şi Administrative, Bucureşti

EVUL MEDIU ÎNTÂRZIAT. UN DISCURS DESPRE DISCURSUL IDENTITAR ROMÂNESC

Ca orice discurs, discursul identitar este dependent de contextul în care se produce. Contextul este factor generativ şi, totodată, factor constitutiv. În această lucrare vom încerca să demonstrăm că actualul discurs identitar românesc este unul pre-modern, ceea ce reprezintă un obstacol major în calea realizării obiectivelor de dezvoltare ale societății româneşti în era globalizării. Pentru că aceste obiective sunt de factură modernă.

Modernitate şi identitate etnică.

Modernitatea este un tip de societate care s-a născut pe o anumită treaptă de evoluție istorică şi într-un anumit spațiu istoric: Europa de Nord-Vest. Din păcate, multă lume crede că „modern" înseamnă „recent", iar atunci când vorbim despre modernizare ne referim la autostrăzi şi trenuri de mare viteză – eventual, la drumuri şi canalizare în lumea satului; de obicei, oamenii se gândesc la infrastructura critică, domeniu în care înapoierea noastră este cea mai evidentă. Infrastructura modernă *ține* de modernitate, dar ea este doar una dintre consecințele procesului istoric de modernizare. Dacă o societate nu a parcurs acest proces până la capăt, n-are cum să aibă străzi fără gropi la oraş sau canalizare la țară. Asta înseamnă să gândeşti în termeni sistemici, să înțelegi că dacă sistemul, în totalitatea lui, nu are o anumită calitate, această calitate nu poate fi găsită la niciuna dintre părțile lui componente. De pildă, dacă în societatea românească nu funcționează meritismul, nu putem avea nici autostrăzi ca în Occident. Şi meritismul şi autostrada sunt valori ale modernității!

Aşadar, modernitatea este o trăsătură totalizatoare, care caracterizează un tip de civilizație. Acest lucru nu este înțeles de către cei care vorbesc despre modernizare în spațiul public. De aceea, încă nu avem o viziune coerentă despre modernizarea României. Din păcate, analiştii societății româneşti contemporane nu merg atât de departe în căutarea cauzelor. Majoritatea acestora (excepțiile sunt foarte puține) explică fenomenele care se manifestă astăzi prin „fractura comunistă" – altfel spus, întârzierea noastră istorică s-ar datora numai celor patru decenii de regim comunist.

Cu astfel de abordări nu vom avea decât încă o construcție ideologică a identității naționale. Unul dintre tabieturile mentale ale intelectualului român este *ideologizarea realității*: punerea înaintea faptelor a unor idei, de multe ori nobile şi generoase, care dau grila de lectură a faptelor şi apoi de interpretare a acestora (de fapt, este o supra-interpretare, fiindca interpretarea a intervenit încă de la decuparea, clasificarea şi ierarhizarea faptelor). Tradiționaliştii vor vedea o societate românească, moderniştii vor vedea alta; autohtoniştii vor trăi într-o România, iar cosmopoliții în altă România. De aceea încă nu avem un mare proiect pentru România.

În viziunea noastră, lista valorilor modernității trebuie să cuprindă: *meritismul* versus clientelism; *morala contractualistă* vs morală tranzacțională; *comunitarismul* vs individualism; *respectul față de norme (inclusiv legi)* vs voluntarism; *orientarea spre viitor* vs legitimarea prin trecutul istoric; *interesul pentru binele* general vs egoism zoologic; *dialogul* vs monologul narcisist; *profesionalismul* vs impostură profesională; *activismul* vs lene contemplativă; *gândirea strategică* vs improvizație pe termen scurt; *raportarea la obiective* vs personalizarea relațiilor de muncă; *realismul* vs viziune ideologizată şi/sau moralizatoare; *laicizarea statului* vs complicitatea stat-biserică; *competența transculturală* vs etnocentrism; *cetățenia* vs identitatea exclusiv etnică şi/sau religioasă.

Lista de mai sus cuprinde *cetățenia* ca formă modernă de identitate. S-a tot spus că identitatea etnică şi/sau religioasă a salvat poporul român de la dispariție, că dacă nu ar fi avut „conştiință de neam" românii ar fi fost asimilați de popoarele care au trecut sau s-au

BDD-A3406 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:31 UTC)

aşezat pe acest teritoriu. Până la proba contrarie putem să acceptăm că aşa au stat lucrurile, dar ele au stat aşa în epocile anterioare celei moderne, când cadrul vieţii era comunitatea locală, principiul de organizare socială era tradiţia, iar coeziunea comunităţii era asigurată de conformarea la tradiţie. Vorbim de o „societate închisă", aşa cum o descrie Karl Popper în *Societatea deschisă şi duşmanii ei* (Popper, 1993, vol. I, pp. 195-227).

Dar societatea modernă este o societate deschisă, în care tradiţia este înlocuită de teorii ale adevărului, conformarea la tradiţie este înlocuită cu argumentarea, iar legăturile concrete dintre oameni (de rudenie sau de vecinătate) sunt supraordonate de legături abstracte (stat-cetăţean, guvernant-guvernat, producător-consumator etc.).

În statul-naţiune, conştiinţa unităţii etnice nu mai poate întemeia o solidaritate reală. Nici comunitatea tradiţională, bazată pe „conştiinţa de neam" (Henri Sthal) nu excludea individualismul. Mult invocata obşte ţărănească, adusă adesea în discuţie pentru a se celebra rădăcinile istorice „comunitarismului românesc" şi ale „solidarităţii la români" nu a fost decât o formă de organizare administrativă, a cărei funcţie primordială era cea economică: succesiunea averii şi distribuirea loturilor de pământ între grupurile de familii – „crângurile" şi, mai tîrziu, „cetele" (Sthal, 2003, pp. 113-136). Dar, după cum vom arăta în continuare, individualismul ţărănesc nu are nicio legătură cu individualismul de tip modern, despre care vorbeşte Karl Popper în *Societatea deschisă*, ca podus al „individuaţiei" sau al individualizării; individualismul pre-modern nu este unul axiologic, este un individualism psihologic şi moral, într-un context social în care "noi" înseamnă mai mult "noi-ca-număr" (*le-moi-numero*), o relaţionare în care persoana se manifestă superficial. În societăţile închise, cum sunt cele de tip rural, sociabilitatea se bazează mai ales pe similitudinea unor situaţii sau evenimente exterioare, nu pe valori comune, asumate în mod conştient de fiecare membru al comunităţii, ca elemente constitutive ale identităţii. La nivelul cognitiv al personalităţii, individul rămâne egocentric, iar la nivelul comportamentului rămâne egoist. Consecinţele morale ale egocentrismului cognitiv sunt teama de diferenţă şi agresivitatea faţă de alteritate, iar consecinţele ideologice sunt xenofobia şi şovinismul.

Într-o abordare speculativă, abstrasă din contextul real, am putea spune: „Ăsta este felul nostru de a fi, care e problema?". Problema este că în actuala etapă istorică, obiectivele societăţii româneşti sunt de natura modernă, nu pre-modernă. Aşadar, există unui decalaj enorm între obiective şi mijloacele de realizare. Dar „decalaj" este un termen istoricist. Din punct de vedere logic nu mai vorbim de un declaj, ci de o contradicţie! Contradicţia fundamentală a societăţii româneşti contemporane este *contradicţia dintre scopuri şi mijloace*.

Narcisism, egocentrism şi etnocentrism.

Narcisismul, adică dragostea de sine, este un dat natural, o armă în lupta pentru supravieţuire. Orice individ sau grup are o anumită imagine despre sine, de cele mai multe ori supra-evaluată; când ceva sau cineva contrazice această imagine apare „disonanţa cognitivă" (Festinger), o sursă foarte puternică de disconfort psihic [1]. Oamenii evită această sursă de disconfort, de aceea evită instanţele critice sau acele situaţii de viaţă care le-ar putea contrazice imaginea de sine. Din punct de vedere psihologic facem orice pentru a ne justifica opţiunile, acţiunile, modul de viaţă, felul de a fi. Le justificăm şi în faţa altora, dar mai ales faţă de noi înşine. Trebuie să ne salvăm stima de sine!

Dar narcisismul nu se manifestă numai la nivel de atitudine sau de comportament, cum se crede deobicei, ci şi la nivelul cunoaşterii. Reprezentanţii şcolii de psihologie genetică fondate de Jean Piaget au demonstrat că narcisismul este, în primul rînd, o structură cognitivă, adică o manieră de cunoaştere a lumii. Când vezi, auzi sau citeşti prin prisma propriilor prejudecăţi şi iluzii, a dorinţelor şi aspiraţiilor tale, nu cunoşti realitatea, o deformezi. O deformezi în favoarea ta, a echilibrului tău interior, a confortului psihic.

Egocentrismul este şi el o categorie epistemică, de aceea produce o falsă cunoaştere. El stă la baza tuturor discursurilor egocentrice. Un discurs egocentric poate părea raţional, uneori este foarte inteligent şi subtil, poate fi încărcat cu umor, poate fi seducător. Observăm asta la mulţi intelectuali români care se exprimă în spaţiul public. La noi, spaţiul public este sufocat

BDD-A3406 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:31 UTC)

de monologuri egocentrice, care nu interacţionează. De aici, şi lipsa unui dialog real în sfera publică. Marele public asistă neputincios la un dialog al suzilor, în care fiecare aude doar ce spune el; pe celălalt nu-l aude fiindcă îi deformează afirmaţiile în funcţie de propriile lui prejudecîţi, de prorpiile sale aşteptări.

Ori, dialogul în spaţiul public este unul dintre atributele societăţii moderne. Unul dintre cele mai mari merite ale lui Karl Popper este că a trecut acest lucru în „fişa" societăţilor deschise, adică a societăţilor moderne. Popper se întreabă: ce misiune ne putem asuma pentru a conferi vieţii noastre un sens mai înalt, pentru a o înnobila? În viziunea lui, sarcinile ce revin fiecărei generaţii sunt: lupta pentru drepturi egale; lupta pentru raţionalizarea instituţiilor; efortul de a ne folosi limbajul ca instrument de comunicare raţională; lupta pentru o societate deschisă şi împotriva duşmanilor ei. Aşadar, utilizarea limbajului nu doar ca mijloc de "autoexprimare", cum fac marea majoritate a intelectualilor noştri vizibili în spaţiul public, ci ca instrument de comunicare raţională.

Popper contrapune "eroismului tribalist" un alt fel de eroism, pe care l-am putea numi "eroismul individualist". Iată cum vede el problema alegerii între tribalism şi individualism:

> "Este o problemă pe care trebuie s-o privim în faţă, oricât ne-ar fi de greu. Dacă visăm să ne întoarcem în copilărie, dacă sperăm să dobândim fericirea bizuindu-ne pe alţii, dacă dăm înapoi în faţa sarcinii de a ne purta crucea – crucea condiţiei de om, a raţiunii, a responsabilităţii -, dacă ne pierdem curajul şi dăm înapoi în faţa poverii, atunci trebuie să ne fortificăm cu o clară înţelegere a deciziei care ne aşteaptă. Putem să ne întoarcem printre animale. Dacă dorim să rămânem oameni, atunci nu putem urma decât o singură cale, calea spre societatea deschisă. Trebuie să mergem înainte spre necunoscut, spre incert şi nesigur, folosindu-ne raţiunea, atâta câtă avem, pentru a planifica realizarea atât a securităţii *cât şi* a libertăţii" (Popper, 1993, vol. I, p. 227).

Caracteristic oricărei interacţiuni dintre două culturi este faptul că fiecare priveşte alteritatea celuilalt numai din perspectiva sa proprie. Percepţia diferenţei şi toleranţa faţă de aceasta poate fi determinată şi psihologic, şi cultural. Când spunem „psihologic" ne gândim la structuri de adâncime ale psihologiei colective, cum ar fi *etnocentrismul*. Mulţi autori vorbesc despre el ca despre o orientare de valoare, deci ca despre o realitate culturală. Alţii văd în etnocentrism *o realitate psihologică* şi îl tratează în termenii teoriilor despre reprezentările sociale. În viziunea noastră, etnocentrismul este în primul rând *o structură epistemică*, abia ulterior fiind prelucrată psihologic şi codificată cultural, fixată şi transmisă prin învăţarea socială ca „model cultural", în sensul analizelor lui Ralf Linton, pentru care individul, trebuintele şi capacităţile sale se situează la baza tuturor fenomenelor sociale şi culturale (Linton, 1968, pp. 45-68).

Când vorbim de „capacităţile individului" nu putem face abstracţie de *capacităţile cognitive*, pe care Jean Piaget le-a studiat pentru prima dată pe baze experimentale. Pentru el, inteligenţa umană îşi are obârşia în adaptarea sensorimotorie, care, la rândul ei, se originează în adaptarea biologică (Piaget, 1965, p. 61). Adaptarea se realizează prin intermediul a două procese opuse, dar complementare: *asimilarea* şi *acomodarea* (modificările pe care individul le impune obiectelor din lumea înconjurătoare şi, respectiv, modificarea acţiunilor individului în raport cu obiectele). Astfel, putem înţelege adaptarea „ca un echilibru între asimilare şi acomodare sau, cu alte cuvinte, un echilibru al schimburilor dintre subiect şi obiecte" (*ibidem*, p. 62). Aceste schimburi se efectuează la distanţe spaţiotemporale tot mai mari şi după traiectorii tot mai complexe:

> „Întreaga dezvoltare a activităţii mentale (...) este, astfel, funcţie de această distanţă în treptată creştere a schimburilor, deci a echilibrului dintre o asimilare a realităţilor din ce în ce mai depărtate la acţiunea proprie şi o acomodare a acestei acţiuni la realităţile respective" (*idem*).

Dar ce înseamnă „globalizarea" în termeni de psihologie? Nu presupune ea interacţiuni ale subiectului „la distanţe spaţiotemporale tot mai mari şi după traiectorii tot mai complexe"? Această lărgire a orizontului de viaţă are loc chiar şi atunci când subiectul nu-şi părăseşte locul, căci intră în scenă telecomunicaţiile şi mijloacele de comunicare în masă.

BDD-A3406 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:31 UTC)

Acum două decenii se putea spune: „no sense of place" (Meyrowitz, 1985). În ultimul deceniu, Internetul a diminuat decisiv importanța localizării subiectului.

Dacă vom considera etnocentrismul ca pe un corespondent al egocentrismului la nivel de grup, vom constata că el nu poate rezista mult timp în calea globalizării [2]; aceasta favorizează decentrarea epistemică. Or, decentrarea este o condiție a echilibrului psihic – echilibru pe care nu trebuie să-l înțelegm ca pe un proces consumat, inert, ci ca pe o realitate vie, dinamică, în care re-definirea identității capătă o importanță crucială. Din perspectiva decentrării epistemice, etnocentrismul, ca şi egocentrismul, reprezintă fie o *formă de infantilism*, fie un *eşec de adaptare* - oricum, el este o dovadă a faptului că încă nu a fost atins echilibrul dintre asimilare şi acomodare. Deşi nu este *politically correct*, trebuie s-o spunem: *în lumea de azi, etnocentrismul este o formă de retaredare*! Din acest punct de vedere, xenofobia este fructul psihologic al unei retardări cognitive [3]. **Handicapul de modernitate şi xenofobia.** Desigur, xenofobia nu este o specialitate românească [4]. Dar în cazul românilor, ea are legătură cu *stadiul de modernizare al societății româneşti*. Am arătat în altă parte (Borțun 2005, pp. 46-54) de ce modernizarea societății româneşti, începută la jumătatea secolului al XIX-lea, încă nu s-a încheiat. Printre valorile modernității ca tip de civilizație se numără *cetățenia* - dar nu ca statut politic, ci ca formă de identitate care depăşeşte identitatea etnică şi/sau religioasă. Cetățenia modernă nu are legatură cu relațiile de rudenie sau de vecinatate, şi nici cu confesiunea religioasă, ci cu valori comune (*res publica*), cu un ideal politic impărtăşit, deci cu o *comunitate politică*. Or, în societatea românească o astfel de comunitate n-a existat niciodată [5].

De aceea, identitatea națională a etnicilor români, care reprezintă 89,5% din numărul total al populației, este preponderent *etnică*. Această afirmație nu se referă doar la etnicii români; ea este valabilă şi pentru maghiari sau țigani. Există o xenofobie latentă care devine, din când în când, manifestă, *i. e.*, discursivă. Uneori, xenofobia manifestă merge atât de departe, încât ia forme instituționalizate, iar discursul xenofob devine discurs oficial. În 2001, Guvernul României a aprobat schimbarea indicativului de țară din ROM (abrevierea în limba engleză) în ROU (abrevierea în limba franceză). Dar nu fiindcă poporul român s-ar simți un popor francofon, ci pentru că numeroşi români s-au plâns că occidentalii îi consideră țigani când văd ROM în paşaportul lor, la rubrica „naționalitate". Confuzia dintre abrevierea ROM şi „naționalitatea romă" a devenit o temă de presă pe parcursul anilor 2000-2001, iar presiunea exercitată de mass media a constâns Cabinetul Năstase să schimbe indicativului de țară şi să facă demersurile necesare la Organizația Internațională pentru Standardizare - ISO. Aceasta a aprobat abrevierea ROU pentru numele României, pentru naționalitatea română, pentru cetățenie şi pentru documentele de călătorie.

Manifestările xenofobe au devenit tot mai frecvente după 1 ianuarie 2007, când România a devenit membră a Uniunii Europene, iar cetățenii români au devenit cetățeni europeni. Dar adevărata epopee a xenofobiei manifeste a început o dată cu tragicul eveniment din toamna lui 2007, când Giovanna Reggiani a fost violată şi ucisă pe un maidan de la periferia Romei. Principalul suspect - imigrantul Nicolae Romulus Mailat, cetățean român de etnie romă. Monitorizarea presei din Italia şi a celei din România (AMP, 2008) ne conduc la o concluzie deprimantă: la începutul secolului XXI am asistat la două xenofobii, aproape simetrice, care s-au alimentat reciproc, prin intermediul mass-media din două țări europene, după principiul oglinzilor paralele: *xenofobia italienilor direcționată împotriva „imigranților români"* şi, respectiv, *xenofobia românilor direcționată împotriva romilor emigrați în Italia*, care strică „imaginea României", precum şi „imaginea românilor care muncesc onest în Italia" [6]. Acest episod a scos în evidență o situație paradoxală: „xenofobia internă". Pe lângă străinii din afară, mai sunt şi "străinii" noştri, minoritățile naționale.

Nu putem vorbi consistent despre integrarea paneuropeană a țărilor din Uniunea Europeană dacă în țările membre nu există *integrarea internă*, cooperarea dintre grupurile etnice. Iar presa are enorm de făcut în acest sens. Fie că vorbim de dimensiunea ei informativă, cum o defineşte Ioan Drăgan, unde ştirile trebuie să-şi asume funcția de "hartă culturală a lumii" (Drăgan, pp. 135-139), fie că vorbim de dimensiunea formativă, unde

BDD-A3406 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:31 UTC)

limba ar putea fi folosită ca instrument de cunoaştere şi de (re)modelare a identităţii naţionale, cum propune Mălina Ciocea atunci când analizează "limba-program" (Ciocea, pp. 135-152), mass-media au un rol hotărâtor în gestionarea diferenţelor culturale într-o lume globală. Pe scurt, ar trebui ca presa să nu se mai mulţumească să creeze "iluzia de interacţiune" (Meyrowitz) şi să-şi propună să construiască o *cultură a interacţiunii*, să contribuie la "decentrarea epistemică" (Piaget) a grupurilor etnice şi, dacă se poate, la formarea "culturii a treia" (Casmir & Asuncion-Lande).

NOTE

[1] Teoria disonanţei cognitive elaborată de Leon Festinger (1957) este cea mai populară teorie a echilibrului psihic. Ideea de bază este prezentată de Septimiu Chelcea astfel: dacă o persoană ajunge la o credinţă sau acţiune care nu este conformă cu alte elemente de cunoaştere proprii sau acţiuni pe care le-a mai întreprins, ea va încerca să rezolve disonanţa schimbându-şi elementele cognitive. Stările de disonanţă creează tensiuni şi anxietate şi motivează o persoană să facă ceva care să reducă tensiunea (Chelcea, 1999, p. 83). După Septimiu Chelcea există două feluri de reducere a disonanţei: a reduce importanţa elementului disonant („Nici nu-mi pasă") sau schimbarea echilibrului, căutând noi cunoştinţe mai consistente („Dacă mă gândesc, munca mea este plictisitoare, îmi place doar că mă scoate din casă"). Disonanţa cognitivă a generat multe cercetări. Sinteza acestora a fost făcută de Elliot Aronson ("Dissonance Theory: Progress and Problemes", în *Theories of Cognitive Consistency: A Source Book*, Skokie IL, Rand McNally, 1968), care a atras atenţia asupra *justificării*, ca explicare raţională atribuită unei conduite sau credinţe (Chelcea, 1999, p. 109).

[2] Etnocentrismul se poate manifesta, însă, şi ca reacţie de apărare în faţa unor expresii ale globalizări invazive, asimetrice sau prea rapide, pe care unele persoane şi unele grupuri nu sunt pregătite, istoriceşte vorbind, să le asimileze. Despre globalizare ca stadiu al universalizării istoriei, se pot vedea consideraţiile noastre din *Relaţiile Publice şi noua societate* (Borţun, 2005, pp. 23-33).

[3] Retardarea cognitivă a unui grup etnic nu pică din cer, nu este rezultatul vreunui blestem. Ea este solidară cu o retardare de ordin istoric: orizontul de viaţă al grupului fie că încă nu a intrat în interacţiuni cu alte orizonturi de viaţă, fie că a intrat in interacţiuni disfuncţionale şi de aceea nu s-a deschis către un orizont de viaţă mai larg. Când interacţiunile sunt disfuncţionale, etnocentrismul se întăreşte şi capătă forme noi, aparent „moderne"; este cazul tuturor naţionalismelor de reacţie, printre care şi al naţionalismului cultural din ţările care au fost supuse „strategiilor de înlocuire culturală" (Casmir & Asuncion-Lande, 1990, pp. 278-309).

[4] Referitor la xenofobie există o literatură vastă, din care se poate deduce că este vorba de un fenomen general-uman. Evocăm, aici, volumul coordonat de Adrian Neculau şi Gilles Ferréol, *Minoritari, marginali, excluşi*, Iaşi, Editura Polirom, 1996. În acest volum, Serge Moscovici, Gabriel Mugny şi Juan Antonio Pérez analizează „Influenţa minorităţilor"; Gilles Ferréol (Franţa) comunică despre „Reprezentările sociale ale ţiganilor", iar Adrian Neculau despre caracteristicile grupului de ţigani. Mai sunt incluse studiile: „Democratizarea şi marginalizarea în societăţile est-europene", de Temenuga Rakadjiiska (Bulgaria); „O abordare psihosociologică a xenofobiei", de Margarita Sanchez-Mazas (Elveţia); „Surse de influenţă socială in-group şi out-group şi niveluri ale schimbării", de Bernard Personnaz şi Marie Personnaz (Franţa); „Emigranţii din Europa de Est în Olanda", de Monica Săvulescu-Voudouris (Olanda); „Grupurile sociale marginale. Mecanismele separării", de Erhard Roy Wiehn (Germania); „Experienţa şomajului în Franţa: procese de excludere şi construcţia identităţii", de Didier Demazière (Franţa).

[5] Istoricul Daniel Barbu consideră că până la regimul comunist nici nu ar fi existat o sferă publică în adevăratul sens al cuvântului; el ajunge să spună că eşecul comunismului se explică, la noi, şi prin lipsa de apetenţă a populaţiei pentru participarea la treburile publice: aceasta "... s-a arătat decisă să refuze obligaţia de a împărţi orice fel de responsabilitate pentru ducerea la bun sfârşit a unui proiect social. Românii au abandonat comunismul nu numai pentru că a fost un proiect global greşit formulat şi aplicat, ci pentru că nu şi-au dorit, în fond, să participe la niciun fel de proiect social" (Barbu, 1999, p. 16).

[6] Românii stabiliţi legal în Italia le-au dedicat un clip difuzat pe canalul *Italia 1*, la jumătatea lunii noiembrie 2007. Clipul conţinea mesaje extrem de dure la adresa concetăţenilor romi vinovaţi de acte de infracţionalitate. „Împuşcaţi-vă!", „Să înfundaţi puşcăria!", „Sunteţi animale!", „Nici măcar noi nu vă mai suportăm!", „Aţi murdărit numele de român", „Intorceţi-vă acasă!", spuneau cei 12 români care defilau pe ecran, pe fundalul drapelului României. Printre "românii buni" se număra o

BDD-A3406 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:31 UTC)

jurnalistă, o secretară, un îngrijitor, un informatician, un electrician, un chelner, un intermediar financiar, o persoană care lucra în domeniul asistenței pentru imigranți, un mecanic şi un muncitor. Din perspectiva noastră, 12 fețe ale „xenofobiei interne".

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Agenția de Monitorizare a Presei – AMP (2008). Cazul Mailat în presă - de la crimă la criză. Bucureşti: Media Fax - 15:42, 20.02.2008: http://www.mediafax.ro/cultura-media/raport-amp-in-cazul-mailat-presa-nu-a-respectat-prezumtia-de-nevinovatie.html?1706;2402323

Barbu, Daniel (1999). *Republica absentă.* Bucureşti: Nemira.

Borțun, Dumitru (2005). *Relațiile Publice şi noua societate*. Bucureşti: Tritonic.

Casmir, Fred L. & Asuncion-Lande, Nobleza C. (1990). Intercultural Communication Revisited: Conceptualization, Paradigm Building, and Methodological Approaches, in *Communication Yearbook,* 12/1990, Kansas City: Univeristy of Kansas.

Chelcea, Septimiu (1999). Un secol de psihoscociologie, ediția a II-a. Bucureşti: Editura INI.

Ciocea, Mălina (2009). *Securitatea culturală. Dilema identității în lumea globală*. Bucureşti: Tritonic.

Drăgan, Ioan & Cismaru, Diana-Maria (coord.) (2008). *Teleromania în 10 zile*. Bucureşti: Tritonic.

Iliescu, Adrian-Paul (coord.) (2002). *Mentalități şi instituții*. Bucureşti: Ars Docendi.

Linton, Ralph (1968). *Fundamentul cultural al personalității*, Bucureşti: Editura Ştiințifică.

Meyrowitz, J. (1985). *No sense of place*. New York: Oxford Univesity Press.

Neculau, Adrian şi Ferréol, Gilles (1996). *Minoritari, marginali, excluşi*. Iaşi: Polirom.

Piaget, Jean (1965). *Psihologia inteligenței*. Bucureşti: Editura Ştiințifică.

Popper, Karl (1993). *Societatea deschisă şi duşmanii ei*, vol. I-II. Bucureşti: Humanitas.

Sthal, Henri (2003). *Istoria socială a satului românesc*. Bucureşti: Paideia.

ABSTRACT

Modernity is a type of society that could have emerged only in a certain stage of historical evolution and in a certain historical area. We must think in systemic terms, and understand that if the system as a whole does not have a certain attribute, then this attribute can't be found in any of its constituents. For example, if meritism does not work in the Romanian society, we also cannot have highways as in the Western countries. Meristism and highway are both values of modernity!Those in the public space who talk about modernity do not understand this. Therefore, we do not have yet a coherent view on the modernisation of Romania. The list of modernity values must include citizenship as a modern form of identity opposed to the exclusively ethnic and/or religious identity. The present paper develops this issue of modern type of identitary discourse and ends with proposals regarding the cultural redefining of national identity as well as with the indication of the necessary means of achieving this.

BDD-A3406 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:31 UTC)